

POVZETEK REGIJSKEGA IZVEDBENEGA NAČRTA NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA 2014 – 2016 ZA PODRAVSKO STATISTIČNO REGIJO¹

Državni zbor RS je aprila 2013 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020² (v nadaljevanju: Resolucija), ki je temeljni programski dokument Slovenije na področju socialnega varstva za obdobje do leta 2020. Resolucija opredeljuje osnovna izhodišča za razvoj sistema, cilje in strategije razvoja socialnega varstva, določa mrežo javne službe socialnovarstvenih storitev in programov, opredeljuje način izvajanja in spremljanja programa ter odgovornosti posameznih akterjev na različnih ravneh.

Resolucija določa, da se bodo za neposredno uresničevanje zastavljenih ciljev dokumenta pripravljali izvedbeni načrti na državni in regionalni ravni, in sicer za obdobje štirih let (2013–2016 in 2017–2020). Izvedbeni načrt za cilje na ravni države bo sprejemala Vlada RS, za cilje na ravni regij oziroma lokalnih skupnosti pa pristojni organi lokalnih skupnosti.

Pripravo regijskih izvedbenih načrtov koordinirajo centri za socialno delo (v nadaljevanju: CSD) na regijski ravni, ki v ta namen oblikujejo regijske koordinacijske skupine. Regijske koordinacijske skupine so sestavljene iz predstavnikov ključnih akterjev na področju socialnega varstva v regiji. Naloge regijskih koordinacijskih skupin so sodelovanje pri pripravi regijskih izvedbenih načrtov, usklajevanje regijskih izvedbenih načrtov in spremljanje njihovega izvajanja. Regijske izvedbene načrte potrdijo pristojni organi vseh lokalnih skupnosti z območja, ki so tudi odgovorni za izvajanje regijskih izvedbenih načrtov.

PODRAVSKA STATISTIČNA REGIJA

CSD Maribor je bil s sklepom Ministrstva za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: MDDSZ) določen za pripravo, spremljanje in poročanje o izvajanju regijskega izvedbenega načrta na območju podravske statistične regije, zato je novembra 2013 pričel s sestavo regijske koordinacijske skupine.

V regijski koordinacijski skupini sodeluje devet predstavnikov lokalnih skupnosti podravske regije, štirje predstavniki centrov za socialno delo, ki zastopajo vse CSD-je na tem območju, dva predstavnika nevladnih organizacij, štirje predstavniki drugih izvajalcev na področju socialnega varstva, predstavnik uporabnikov in predstavnica regijske razvojne agencije.

Regijski izvedbeni načrt na področju socialnega varstva 2014-2016 za podravsko statistično regijo je regijska koordinacijska skupina potrdila dne 4. 4. 2014. Nanaša se na naslednje občine:

Maribor, Duplek, Starše, Miklavž na Dravskem polju, Hoče/Slivnica, Rače/Fram, Ruše, Lovrenc na Pohorju, Selnica ob Dravi, Pesnica, Kungota, Šentilj, Ptuj, Destrnik, Dornava, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Kidričevo, Majšperk, Markovci, Podlehnik, Sv. Andraž, Trnovska vas, Videm, Zavrč, Žetale, Cirkulane, Lenart, Benedikt, Cerkevjak, Sv. Ana, Sv. Jurij v Sl. goricah, Sv. Trojica v Sl. goricah, Ormož, Središče ob Dravi, Sv. Tomaž pri Ormožu, Sl. Bistrica, Oplotnica, Poljčane in Makole.

in na naslednje centre za socialno delo:

¹ Celotno besedilo regijskega izvedbenega načrta lahko pridobite na CSD Maribor, ki tudi koordinira njegovo pripravo, spremljanje in poročanje. Regijski izvedbeni načrt je bil pripravljen v okviru regijske koordinacijske skupine za podravsko statistično regijo, povzetek pa je pripravil Inštitut RS za socialno varstvo.

² Uradni list RS, št. 39/2013.

Maribor, Ptuj, Slovenska Bistrica, Lenart, Ormož, Pesnica, Ruše.

Kratek opis trenutnih demografskih in socialnih razmer v regiji

Podravska regija, ki je bila v sedemdesetih letih med najrazvitejšimi območji z ugodnimi razvojnimi potenciali in objektivnimi možnostmi za nadaljnji razvoj, je v devetdesetih letih pričela razvojno zaostajati. To se je odražalo v upadanju gospodarske aktivnosti in večanju brezposelnosti. Stopnja delovne aktivnosti prebivalcev je v zadnjih nekaj letih ena najnižjih v Sloveniji (43,7 % v letu 2013), čeprav je bila stopnja delovne aktivnosti starejših prebivalcev (55–64 let) višja od slovenskega povprečja. Stopnja brezposelnosti je višja od državnega povprečja, in sicer je bila v letu 2013 14,6 %, državno povprečje pa je bilo 12,9 %. Povečevanje dolgotrajne brezposelnosti pušča posledice na materialnem stanju prebivalstva, vedno več pa je tudi stisk in težav, ki se kažejo na druge načine, npr. v vedno večji pojavnosti težav v duševnem zdravju, različnih zasvojenosti, nasilju in zdravstvenih težavah. Pojavljajo se nove skupine socialno ogroženih, npr. vedno večja skupina starejših, ki s svojimi prihodki preživlja mlajše člane družine ter mlade odrasle osebe, ki po zaključenem formalnem izobraževalnem procesu dlje časa ne dobijo zaposlitve. Zaradi obmejne lege regije se vedno več prebivalcev (zlasti mladih odraslih) zaposluje v sosednji Avstriji.

Številne socialne problematike, s katerimi se srečuje prebivalstvo v regiji, postajajo vse bolj kompleksne in večplastne, zato so na različnih področjih potrebni novi, bolj celoviti programi, s katerimi se bodo lahko zadovoljile potrebe ranljivih skupin. Socialnim stiskam in težavam zaradi zelo pogostega alkoholizma se priključujejo še druge odvisnosti (od prepovedanih drog, iger na srečo, interneta). V zvezi s tem se kaže zlasti primanjkljaj nizkopražnih in reintegracijskih programov ter programov za brezdomne uživalce nedovoljenih drog. Na področju preprečevanja nasilja je mreža programov zadovoljivo razvita (v kolikor se bodo programi izvajali v enakem obsegu kot do sedaj), potrebno pa bo razviti programe za delo s povzročitelji nasilja. Za romsko populacijo bo treba urediti dovoljenja za bivanje. Za otroke in mladostnike se kažejo potrebe po več preventivnih programih in nastanitvenih programih za tiste mlade, ki zaključijo bivanje v zavodu ali v rejniški družini.

Zaradi procesa deinstitucionalizacije, ki se je v preteklosti obetajoče začel in zdaj zastal, se povečuje število odraslih oseb s posebnimi potrebami (motnje v duševnem in telesnem razvoju telesne in/ali senzorne oviranosti, dolgotrajne težave v duševnem zdravju), ki so se po šolanju ali zavodski oskrbi znašli zunaj, odvisni od lastnih družinskih članov, pri čemer njihove individualne potrebe v skupnosti ostajajo nezadovoljene.

Ocena potreb, kvalitativni cilji in razvoj mreže storitev in programov na področju socialnega varstva v regiji

V Podravju je mreža programov socialnega varstva, kjer potrebe uporabnikov ostajajo nezadovoljene, dokaj široka. Za obdobje 2014 – 2016 smo oblikovali ukrepe, s katerimi načrtujemo izboljšanje obstoječega stanja in omogočanje zadovoljevanje potreb prebivalcev v regiji doma ali čim bližje njihovem domu. Ključna prioriteta na področju socialnega varstva za obdobje 2014 – 2016 v podravski regiji so naslednja:

- Vzpostavitev preventivnih programov in dodatnih nastanitvenih možnosti za različne kategorije uporabnikov, ki se znajdejo v akutni situaciji in nimajo zanesljive socialne mreže, na katero se lahko obrnejo.

- Vzpostavitev medgeneracijskih centrov, z namenom povezovanja generacije in okrepitve medsebojne pomoči.
- Okrepitev programov za preprečevanje nasilja in pomoči v teh primerih (ob ohranitvi obstoječih programov na tem področju), zlasti razvoj preventivnih programov, nastanitvenih kapacitet za žrtve nasilja po odhodu iz obstoječih namestitvenih programov, terapevtska pomoč odraslim in otrokom žrtvam nasilja, programi za povzročitelje nasilja in druge vzporedne oblike pomoči.
- Razvoj novih oblik pomoči na domu za starejšo generacijo.
- Reorganizacija in nadgradnja programov na področju duševnega zdravja in programov za ljudi s posebnimi potrebami. Pospešitev procesa deinstitucionalizacije z razvojem kakovostne oskrbe v skupnosti ter osveščanje in izobraževanje laične in strokovne javnosti.

Ukrepi za doseganje ključnih ciljev Resolucije in zadovoljevanje regionalnih/lokalnih potreb na področju socialnega varstva v obdobju 2014-2016

1. CILJ Resolucije: ZMANJŠEVANJE TVEGANJA REVŠČINE IN POVEČANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI SOCIALNO OGROŽENIH IN RANLJIVIH SKUPIN PREBIVALSTVA

Ukrepi na regionalni ravni:

- Vzpostavitev preventivno svetovalnega centra (programi za starše, strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju; projekt močne družine odgovorno starševstvo - varni, močni in svobodni otroci; ulično socialno delo – pritegniti mlade iz ulice v pozitivne aktivnosti; razvijanje prostovoljstva, spodbujanje medsosedske pomoči).
- Razvoj programov socialne aktivacije (socialno podjetništvo; prevozi uporabnikov iz oddaljenih lokalnih skupnosti v programe, ki se odvijajo v večjih središčih; organizirana mreža prevozov za invalide).
- Razvoj programa pomoči Romom za lažjo socializacijo in vključitev v družbo.

Z izvajanjem ukrepov bomo pričeli v letu 2014. Glavni odgovorni nosilci ukrepov so: CSD, VDC, lokalne skupnosti, NVO, zasebniki, različni izvajalci programov. Finančna sredstva za izvajanje ukrepov se bodo črpala iz državnega proračuna (MDDSZ), EU in občinskih virov. Sredstva pa bomo skušali zagotoviti tudi z racionalizacijo, izkoriščenjem obstoječih neizkoriščenih kapacitet, prerezporejanje kapacitet med resorji in iz lastnih virov.

2. CILJ Resolucije: IZBOLJŠANJE RAZPOLOŽLJIVOSTI IN PESTROSTI TER ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI IN DOSEGLJIVOSTI STORITEV IN PROGRAMOV

Ukrepi na regionalni ravni:

- Razvoj medgeneracijskega centra (skupine za samopomoč, terapevtski center, programi za osebe z demenco, dnevni center, svetovanje).
- Vzpostavitev zavetišča za brezdomne odvisnike od nedovoljenih drog in zavetišča za brezdomce spodnjega Podravja.
- Nadgradnja in širitev programov za preprečevanje nasilja (svetovalnica za žrtve nasilja in zlorab, mobilna terenska pomoč, programi za povzročitelje nasilja).
- Razvoj centra za pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju s terenskim delom.

- Razvoj nastanitvenih kapacitet za različne ranljive skupine prebivalstva (za mlade po zaključku rejništva in po izhodu iz zavoda; stanovanjske skupine in bivalne enote za osebe z motnjo v duševnem/telesnem razvoju; za osebe, ki so doživljale nasilje, po odhodu iz obstoječih namestitvenih programov oziroma za tiste, ki obstoječih programov ne morejo koristiti; za osebe z različnimi motnjami in njihove svojce; kratkotrajne namestitve otrok in mladostnikov, za osebe s poškodbo glave).
- Programi za pomoč otrokom in mladostnikom z motnjami v telesnem in/ali duševnem razvoju in njihove družine (varstvo in občasni sprejemi v nastanitev).
- Razvoj organizirane skrbi za starejše v Podravju (pospešitev izvajanja socialne oskrbe v vseh lokalnih skupnostih, informacijski center, preventivno svetovalni in izobraževalni programi, program mobilne pomoči na domu, podpora in povezovanje delujočih programov, zagovorništvo za starejše, preventivni programi).
- Razvoj programov priprave posvojiteljev na posvojitev, zlasti meddržavne posvojitve.

Rok za izvedbo večine ukrepov je 31. 12. 2016, nekaj ukrepov, zlasti tistih, ki se nanašajo na razvoj oziroma širitev nastanitvenih kapacitet, pa bomo skušali realizirati do konca leta 2020. Glavni odgovorni nosilci ukrepov so: NVO, občine, CSD, VDC, ZUDV, izvajalci pomoči na domu (Center za pomoč na domu Maribor, Center starejših občanov Ormož), mladinski centri, invalidska društva. Finančna sredstva za izvajanje ukrepov se bodo črpala iz državnega proračuna (MDDSZ in druga resorna ministrstva), EU in občinskih virov, donacij in sredstev uporabnikov.

3. CILJ Resolucije: IZBOLJŠEVANJE KAKOVOSTI STORITEV IN PROGRAMOV TER DRUGIH OBLIK POMOČI PREKO POVEČANJA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA IN VODENJA IZVAJALSKIH ORGANIZACIJ, POVEČANJA NJIHOVE AVTONOMIJE TER UPRAVLJANJA S KAKOVOSTJO IN ZAGOTAVLJANJA VEČJEGA VPLIVA UPORABNIKOV IN PREDSTAVNIKOV UPORABNIKOV NA NAČRTOVANJE IN IZVAJANJE STORITEV

Ukrepi na regionalni ravni:

- Medresorsko usposabljanje in izobraževanje strokovnih delavcev s področja socialnega varstva in sorodnih področij v regiji.
- Vzpostavitev rednega sodelovanja med vladnim in nevladnim sektorjem za spodbujanje ter pomoč pri širitvi socialnovarstvenih programov
- Vzpostavitev »lokalne akcijske skupine za preprečevanje nasilja« v regiji v skupnem sodelovanju vseh vključenih institucij
- Ustvarjanje možnosti za razvijanje obstoječih in novih programov skupaj z uporabniki; povezovanje programov z namenom zagotavljanja skupnostne pomoči uporabnikom

Rok za izvedbo večine ukrepov je 31. 12. 2016, en ukrep, ki se nanaša na ustvarjanje možnosti za razvijanje obstoječih in novih programov skupaj z uporabniki, pa bomo skušali realizirati do konca leta 2020. Glavni odgovorni nosilci ukrepov so različne vladne in nevladne organizacije in institucije v regiji. Finančna sredstva za izvajanje ukrepov se bodo v glavnem črpala iz državnega (MDDSZ in druga resorna ministrstva) in občinskih proračunov ter iz lastnih virov odgovornih nosilcev ukrepov.

Možni zapleti in tveganja pri izvedbi ukrepov za uresničevanje ciljev Resolucije:

- negotovo financiranje ukrepov;

- zapleti in tveganja, ki izhajajo iz neuskrajene in neustrezne zakonodaje in neustrezne sistemske ureditve nekaterih področij;
- premajhna ozaveščenost in družbena prepoznavnost pomena področja socialnega varstva;
- šibko gospodarstvo in
- nepovezanost odgovornih nosilcev ukrepov.